

Jan Štifter

Dálnice na jih

Právě jsem dokončil rozhovor s Miloslavem Šimečkem, je mu jednadevadesát let a dětství prožil v jihočeských Trhových Svinech. Vyprávěl o tom, jak se jeho babička jednoho dne sebrala a šla s přáteli pěšky do Mariezell. Tohle jsem neslyšel poprvé, Svinenští tam chodili rádi – ale až dnes mě napadlo podívat se, kolik kilometrů odděluje obě místa – po dnešních rovnějších cestách navigace doporučuje počítat s přibližně třemi hodinami. Tedy pokud člověk jede autem, ze Svinů do Mariazell je to asi 200 kilometrů.

Jihočeské pohraničí, do kterého je nutné počítat i České Budějovice, protože tu ještě koncem 19. století vládla němčina, se tradičně orientovalo na Rakousko. Budějčáky nezajímala Praha, ale Linec nebo Vídeň. První železnice na evropském kontinentu propojovala Budějovice s Lincem, protože v téhle trase se pohybovali lidé a putovalo zboží. Kdo se chtěl něčemu přiučit, chodil takzvaně do Němec, lidově taky do Němíc – ten prostor začínal už někde za Krumlovem. Kluci se tam otrkali, naučili se řemeslu a taky si osvojili jazyk, každý se tu potřeboval domluvit česky i německy. Když teď vyhlížím stavbu dálnice, která by přes Budějovice měla propojit Rakousko s Prahou, nepřekapuje mě, že dříve bude hotový úsek z Budějovic na jih, že budeme rychleji v Linci než v Praze.

Diktatury zpřetrhaly vazby, udělaly Šumavu a Novohradské hory nepropustnějšími, ale člověk si přes pěšiny vždycky hledal cestu. Cítím mravenčení, když si listuji fotografiemi z přelomu let 1989 a 1990: na jedné straně stojí lidé z Horní Plané a na druhé z Ulrichsbergu, mají to k sobě kousek, přesto je 40 let oddělovali vojáci a cestě bránily dráty. To lidé přišli, aby se na sebe podívali – lámanou němčinou zkoušeli Hornoplánští základní konverzační fráze. Když trávíme v Plané dovolenou, jezdíme právě do Ulrichsbergu nakupovat. Hranici naznačí jen proměna krajiny a hustší osídlení hned za čarou.

Až se znovu provážou Budějovice a Linec, něco zapadne do sebe, dva dílky skládačky zacvaknou, jeden vklouzne do druhého, po staletí se dotýkaly, mají ten kontakt v genetické paměti. Jižní Čechy čeká proměna, se kterou dnes nikdo příliš nepočítá – Linec nebude 90 kilometrů, ale slabou tři čtvrtě hodinu. Rakouská pracovní příležitost, mzdy, ale i školy, kultura nebo krajina se ocitnou na předměstí Budějovic. Periferie prakticky splynou. I Mariazell bude o něco blíž. V jakoukoliv chvíli bude možné nastartovat auto a začít žít rakouský život. Ta situace je nevyhnutelná, protože je přirozená. Napravuje křivdy nacionalismu, vygradované v neštěstí 2. světové války, se kterou jsme se dodnes nevypořádali, protože nikdo nebudoval rychlodráhy jižním směrem a mnohé hraniční přejezdy dodnes připomínají cyklostezku, po které vozidlo jede krokem, protože se dvě auta na vozovku nevejdou.

Když jsem byl malý kluk, jedna z tet mi podávala knihu s tím, že je psaná „ještě německy“. Silně to na mě působilo – co znamená ta „ještě němčina“? Byla pro mě pozvánkou na cestu do pravěku, protože dneska je tady „už čeština“. Tetička přitom byla živým důkazem podivného 20. století, její otec byl Němec, matka Češka, ale německy se tetička nikdy nenaučila, protože se to v 50. letech nenosilo, ba dokonce v některých kruzích nesmělo. Němčina byla u nás jazykem utajovaných příběhů, naznačených příkoří a dějinných rozvrátů, přestože naše kořeny propojují oba jazyky a národy. Vím, které domy v Horní Plané patřily našim předkům, a taky je mi jasné, že česky třeba Kunigunda Faschingbauerová nebo Lorenz Praschl nejspíš

nemluvili. Stejná příjmení, která vidím v rodokmenu, dodnes nosí lidé na druhé straně Šumavy, jsme propojení krví, po které lačnili vlčáci pohraničnicků.

Dálnice narovná cestu i sousedské vztahy. Kruhový objezd u Freistadtu už nebude branou do Evropy, dodnes se tam kodrcáme a na kruháči už vyhlížíme svět. Věřím, že pro naše čtyři děti bude v tom propojení zase přirozenost a v ní uvidí podstatu střední Evropy. Totalita netrvala tak dlouho, abychom její následky nedokázali překonat.